037. Negende Groot Nederlands Dictee van het Davidsfonds
(auteur: Aurel Sercu)

Finale voor de junioren: Een gemiste kans

(In de oorspronkelijke opgave moesten alleen gecursiveerde woorden worden geschreven.)

Is dat dictee van die sociëteit met hoofdzetel in de Leuvense Blijde Inkomststraat soms niet een tikkeltje een oubollige en voorwereldlijke bedoening? Neem nu de juniorencategorie. Op een schoolloze zaterdagvoormiddag, daags na een affectief afmattende Valentijnsdag, bekroond met een prijzige tête-à-tête in een drie- of viersterrenrestaurant, wordt deze jongerencategorie geïnviteerd om in groten getale plaats te nemen op, jawel, de schoolbanken en er zich slaafs te onderwerpen aan een duffe, stereotiepe en inspiratieloze multiplechoicetoets annex foutewoordenzinnetjes. Graag wat creativiteit, als het even kan!

Waarom toch hebben die Davidsfondslui niet wat meer inventiviteit aan de(n) dag gelegd voor die meer dan 1000 naar variatie snakkende junioren tussen Dilsen-Stokkem en Adinkerke-De Panne, een leeftijdsgroep die zelf bulkt van scheppings-, innovatie-, prestatie- en expressiedrang? Hoog tijd dat er wat aan gedaan wordt en dat dat spelletje wat geüpgraded en geüpdatet wordt. Waarom gingen ze bijvoorbeeld niet op zoek naar het... dictee-idool 2003? We denken even hardop.

Voorselecties in een vijftigtal plaatsen dus. Tiptop in conditie trekken de horden 16- à 18-jarige spellingfanaten ernaartoe. Een fysiek dipje is radicaal weggewerkt met wat vitaminesupplementen. Er met volle zeilen in vliegen: daar gaan ze voor.

In afwachting van hun individuele optreden voor een aartsstrenge jury stoppen we ze even in een voorgeborchte, waar ze kunnen acclimatiseren. Als pinguïns in een tropische serre. Natuurlijk zullen ze er gestrest bij zitten. Een cafeïnevrije cappuccino moet zorgen voor wat innerlijke rust en warmte. Vlug nog even de make-updoos aanspreken om een denkbeeldige acneaanval in de kiem te smoren? Een sms'je naar een vriendje dat hen natuurlijk hét dictee-idool bij uitstek vindt? Moet kunnen.

Meisjes mogen hun plucheachtig teddybeertje koesteren, of voor ons part een van hun Guinese biggetjes. Als het beestje maar zindelijk is. En zouden we er geen twee immens populaire broers op loslaten? Opgedoken tussen bergen en ravijnen. Met sportpaleiservaring.

Binnen mogen de kandidaten postvatten op een kruis. Wordt het straks het hunne? Enkelen gedragen zich in die bizarre bazaar als spring-in-'t-velds, wapperen met de oren of poten een Elvisreïncarnatie neer. Maar ze mogen zich wel niet al té excentriek gedragen! Geen provocante getatoeëerde figuren op een macho-uiterlijk.

Doordat er kandidaten van beiderlei kunne zullen aantreden, bestaat de kans dat meiden zullen speculeren op hun gracieuze charmes en sexappeal en hun trukendoos aanspreken. Sommigen zullen er staan als koketterende hoezenpoezen met door de kookwas gekrompen T-shirts die naveldecolleteetjes promoten, om aldus bij de jury in het gevlij te komen. Tja, natuurlijk brengt dat een risico van seksediscriminatie met zich mee.

De woorden worden natuurlijk geoffreerd door een jury, bestaande uit plaatselijke leerkrachten Nederlands. Geen woorden naar eigen keuze, dat is evident. Iedereen weet immers hoe carrosserie, carrousel, karaokebar en karamelliseren gespeld worden. Nee, ze worden bestookt met zaken als: picknickkoffer, pico bello, piccalilly, pikkedonker , pittoresk, pitbullterriër, pitchui en pitspoes.

En dan mogen de kandidaten hun spellingvaardigheid oraal en a capella ten gehore brengen. We zien het al gebeuren: sommigen krijgen van pure consternatie geen gebenedijde letter uit hun strottenhoofd, hun stembanden slaan tilt en het lijkt wel of er een baksteen in hun neus-keelholte zit. Apostrofs, tussen-n's en -s'en (als in pannenkoeken, klittenband, machtsspel en liefdesscène), kleine en hoofdletters, deel- en weglatingstekens: het warrelt ze allemaal voor de geest. Ze voelen zich als een trapezeacrobaat die halfweg een faliekant aflopende salto mortale beseft dat zijn vangnet nog thuis ligt. Of een piloot die midden in zijn kamikazeactie tot zijn ontsteltenis ziet dat hij net náást zijn doelwit in het zilte nat zal duiken.

Zal er in de coulissen gelobbyd worden? Wie weet hebben sommigen naast ma, pa of vriendje zelfs een misschien wel malafide impresario in spe meegebracht, die hen al weken, met de grote Van Dale en het Groene Boekje in de aanslag, gecoacht heeft. En die zien in hun mannelijke protegés en vrouwelijke protegees natuurlijk het ultieme dictee-idool in wording.

Dat de kandidaten door die louche slechtgemutste juryleden (die schoolmeesters moeten immers op een zaterdagvoormiddag naar school komen) zwaar getackeld zullen worden, is een feit. Want dat er meer kans is dat ze verguisd worden dan de hemel in geprezen, is evident. En hier en daar zal een juryuitspraak wel heel laag bij de grond zijn. Zoals: "Kind, van spelling heb jij echt geen gruyère, mozzarella, camembert, parmezaankaas of komijnekaas gegeten! En à propos, wil je die woorden ook even spellen?"

Stoïcijns flegma is dan de boodschap. Er is vrije meningsuiting, maar alsjeblief geen woede-uitbarsting! De jury niet beschuldigen van nattevingerwerk! Niet dreigen met represailles! Geen welles-nietesspelletje spelen! Gooi-en-smijtwerk is sowieso uit den boze, ook al krijg je van de affronten van die koeionerende klerelijers het heen-en-weer.
En dan secondelang wachten tot het verdict valt. "We zien je graag terug in... " Of: "Helaas,..." Zigzaggend verlaten ze het lokaal van hun lijden. Komen de kandidaten erbovenop na zo'n vernedering? Achteraf kan het merendeel alleen maar onverrichter zake afdruipen, met een wrange smaak, om met veel ressentiment weer in de anonimiteit te verdwijnen. Voorbij, die droom van de dicteemegaster...

Natuurlijk zorgt de plaatselijke Davidsfondsafdeling aan de lokaaldeuren voor fysieke en emotionele opvang. Met een ploeg EHBO'ers. Wie weet komt er een mond-op-mondbeademing aan te pas! Ingewandsstoornissen zullen er zeker zijn. Zal doorverwijzing naar een zelfhulpgroep zich opdringen? De vraag is ook of zoiets in een live-uitzending of in uitgesteld relais uitgezonden zal worden. Ketnet of JIMtv zullen ze wel niet halen, maar misschien een lokaal tv-station?

De bende van meer dan 1000 is na die eerste ronde sterk genivelleerd. Naar boven toe uiteraard. Waar laten we de halvefinalisten optreden? Voor de kustprovincie twijfelen we tussen Brugge, het Venetië van het Noorden, en Ieper. Voor de rest: de Oost-Vlaamse hoofdstad Gent, de sinjorenstad, Hasselt, de stad van de distilleerderijen , en voor Vlaams-Brabant wordt het natuurlijk Leuven, waar

– hoe onheilspellend voor de potentiële dictee-idolen! – de Dijle ooit rood kleurde van het Noormannenbloed.

Daar krijgen de deelnemers een opgelegde proef. Bijvoorbeeld letter voor letter een zin spellen als: "Het verblijdde me destijds dat de meid zich met veel jolijt vermeide in de hooimijt op de alpenweide in het uitdijende heelal." Of: "Zij weidde uit over uitgewijde broekspijpen en geijkte zegswijzen."

De jury? Een niet echt anachronistische hupse dame met Anastacialook analyseert teder als een anaconda dat ze, als ze jou zou horen spellen op tv, wegzapt naar Al-Jazeera. Vanachter iemands dikke brillenglazen komt weliswaar een aanmoedigende blik, maar meteen word je dan weer de grond in geboord met een crue uitspraak van een platenboer. En na dat requisitoir velt de juryvoorzitter, een echter 'leiersfiguur', ten slotte het verdict. Voor tientallen deelnemers weer destructief.

We rukken vervolgens op naar de finale in het Vlaams Parlement. Wie zal daar het felbegeerde aureooltje mogen opzetten? Daar wordt het pas helemaal bangelijk voor de dertig finalisten! De vakjury beslist natuurlijk autonoom. Een conglomeraat van licentiaten, neerlandici, linguïsten en spellingcorrectoren, voorgezeten door de Davidsfondsvoorzitter (bij deze gelegenheid een puur protocollaire functie). Geen gemobiliseer met ge-gsm of ge-sms van parochiale fanclubs, klasmakkers aangevoerd door de klassenleraar, of van opa, tante Germaine en oom Henri.
Wat als de jury geen consensus bereikt? Bijvoorbeeld als de twee die het best scoorden ex aequo gerangschikt zijn. Geen probleem: we laten ze beiden om het vlugst het langste woord in de Van Dale spellen. Feilloos. Voor het oog van de inzoomende camera's. Wat een suspense, een Hitchcockthriller waardig. En als ‘zandzeepsodemineraalwatersteenstralen' er letter voor letter en al dan niet met horten en stoten uit gekomen is, en de tijd gemeten tot op de nanoseconde, dan ligt – laten we er rond voor uitkomen – heel de wereld in Vlaanderen aan de voeten van het nieuwe dictee-idool 2003! En is het mysterie van de x-factor opgelost.

Een blitzcarrière als spellingvraagbaak in de redactie van Joepie, Fancy of Flair ligt hem of haar voor de voeten. Een springplank naar de correctorenploeg van het Groene Boekje, dag in, dag uit speurend naar fouten. (Werk gegarandeerd dus.) Of assistent(e) in de redactiecoördinatie van de 'dikke' Van Dale. Wat een renommee is voor ons nieuwe idool weggelegd!

Ach, het had mooi kunnen zijn... Terug naar de werkelijkheid. Helaas dus: het Davidsfonds heeft een kans gemist. Wat zou hun ledenbestand er meteen met reuzensprongen op vooruitgegaan zijn en met een paar generaties verjongd. Een ideetje voor 2004 misschien?

Bijkomende proef (voor het scheiden van eventueel ex aequo gerangschikte deelnemers)

In de oorspronkelijke opgave waren 10 gecursiveerde woorden verkeerd gespeld.

1. Kwijt u zich in godsnaam iets meer consciëntieus van uw taak en houdt u zich voor de rest enigszins aan de akkoorden die ook heden ten dage nog gelden.

2. De linksbuiten had loepzuiver gepasst naar zijn medespeler, maar het schot van die laatste belandde in de eretribune van het stadion.

3. In nazi-Duitsland werd de suprematie van het noordse ras categoriek geponeerd als alleenzaligmakend.

4. Die verrukkelijke actrice leidt je met haar reeogen en sensuele stem in een mum van tijd om de tuin, maar dat word je gelukkig ruim van tevoren gewaar.

5. De inkomensstatistieken maken duidelijk dat een behoefteonderzoek uiteindelijk alle import-exportbedrijven ten goede zal komen.

6. De kinesitherapeut en tolk-vertaler hielden halsstarrig staande dat er geen sprake van was dat die geplogenheden ter wille van een gril van die tirannieke vicevoorzitter overboord gegooid zouden worden.

7. De arme mecanicien schafte zich een luxueuze limousine aan met de bruidsschat van zijn schoondochter.